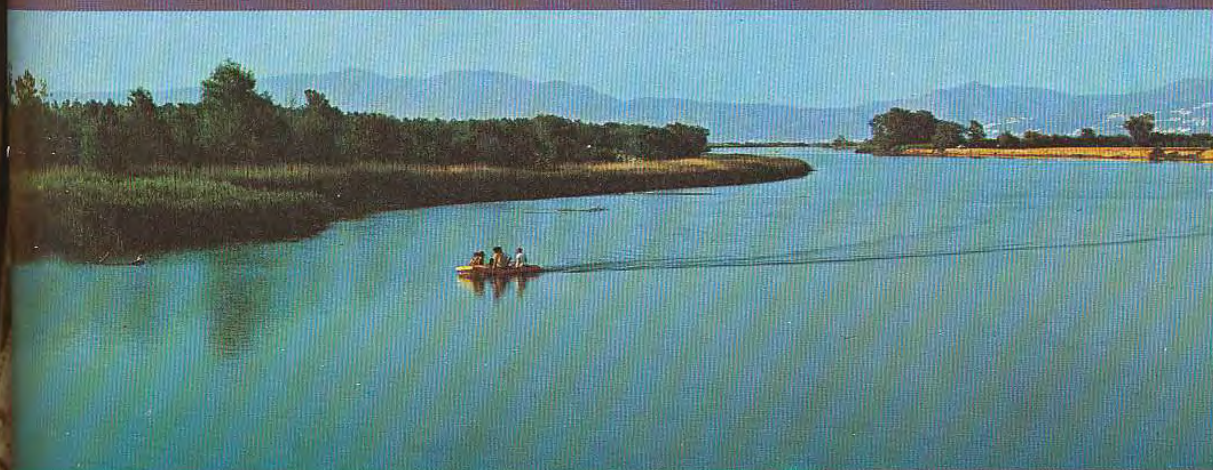

novembre 1981

SERRA D'OR

LA DISTRIBUCIÓ DE L'AIGUA
A CATALUNYA
I EL SEU IMPACTE TERRITORIAL
Jordi Prat i Soler

JOSEP M. ESPINAS,
CIVILITZAT TANMATEIX
Jordi Coca

ÀNGEL FERRANT,
COM UN VOL D'OCELLS
Alexandre Cirici

passar el dia, empènyer l'any

reflexions fora de temps

... tornat a llegir, una mica a l'atzar, uns
... papiers de Karl Marx i alguna cosa
... més triada— de l'escolàstica marxista.
... he fet per motius que no és del cas
... aplicar, i, he de confessar-ho, amb una
... certa angúnia. L'actual circumspecció, o
... enter aprensió, amb què quasi tothom
... qui es mira l'obra del fundador del «so-
... cialisme científic», em fa realment pena, i
... encara quan l'observo en gent que,
... militància política i social, deuria de-
... car-li almenys la fidelitat que solen acor-
... rar a un «clàssic». No és ja que els progras-
... es d'una gran majoria dels descendents
... les Internacionals s'hagin igualit, que
... no igualit, sinó, més que res, la frivoli-
... tat amb què ho han fet. Però, l'angúnia,
... no l'he poguda evitar. I això que jo
... sóc, ni ho he estat mai, un marxista de
... memòria diària. Ni tan sols un marxista, si
... el matís. Ara: el fenomen a què assis-
... és, en línies generals, desolador. Parlo,
... naturalment, de l'àrea «occidental». Els
... «dogmàtics» de fa uns quants anys se'n
... han convertit en... Bé: ni ells mateixos no
... saben.

... passant Marx, doncs, pensava fins a
... un punt el marxisme és una «filosofia»,
... el sentit més venerable, històric i equi-
... de la paraula. O més en concret: fins
... quin punt Marx no va ser «filòsof» en
... grau superior a les seves condicions de
... sociòleg i d'economista. Ací i allà, en les
... pàgines, el fantasma «filosòfic» apa-
... reix i reapareix amb una freqüència escan-
... sosa. Certament, ell derivava de Hegel, i
... «cagpirar-lo»: en termes doctrinals
... principi, el va «cagpirar», el va posar
... cap per avall», com ell mateix deia. ¿I no
... això la seva màxima aportació al pen-
... sant europeu del segle XIX, i del XX? No
... de minusvalorar la part d'anàlisi so-
... i econòmica que Marx projectà da-
... una determinada etapa del capitalis-
... i que, a la llarga, queda bastant
... immovible. Si ha deixat de ser vàlid

respecte al capitalisme actual no és culpa
d'ell: és, senzillament, que el capitalisme
actual és ben diferent, i Marx no el podia
preveure. Marx no era un vident, i les se-
ves profecies han fallat (a mitges, de tota
manera). La seva «filosofia» hi resta.

I quina «filosofia»? Tècnicament, el «mate-
rialisme dialèctic». Ell i el seu amic En-
gels, i la *bandilla* posterior, donaven per
cert que el «materialisme dialèctic» era
l'última paraula del credo. Com tots els fi-
lòsofs de qualsevol època, estaven conven-
çuts d'haver-la «encertat», i d'una vegada
per sempre. És una mania típica dels fi-
lòsofs: si més no, bastant generalitzada en-
tre el personal del ram. Fins i tot els qui
es declaren «escèptics». Mirada de prop, la
història de la Filosofia és un tebeo ideolò-
gic alucinant, tremendament genial a estor-
nes, i d'una inanitat absoluta en l'aspecte
teòric. Periòdicament —amb uns períodes
més o menys llargs—, les filosofies can-
vien, i emergeixen o s'ensorren, i ressusciten,
i produeixen una sistemàtica migranya
acadèmica que augmenta amb l'acumulació
d'escoles i de tendències. És la vida! Al
capdavall, no hi ha, no hi ha hagut cap
«filosofia» que no hagi estat al servei d'uns
interessos infames, o encantadors, però
d'uns interessos clars. La Filosofia, les fi-
losofies, els filosofemes —alto!: no hi ha «fi-
losofies», hi ha «filosofemes»—, només han
estat «justificats» històricament perquè
«justificaven» una classe, una situació de
fet, una esperança revolucionària.

Marx es feia la il·lusió que, amb ell, la
filosofia deixaria de ser «una explicació (o
interpretació) del món», per a ser-ne una
arma de «transformació». Sempre havia es-
tat així i això: una arma ideològica. ¿Per
a transformar el món? O per a no trans-
formar-lo, prudentment. En tots dos casos,
la funció era idèntica: un instrument ideolò-
gic que avala un corrent previ, social,
reaccionari o revolucionari. El que Marx

va assumir era revolucionari, no hi ha
dubte. Com el del *Discurs del mètode*, o
la *Filosofia en el tocador*, llibrets glori-
sos, que jo només col·locaria al nivell d'al-
gun *Diàleg* platònic, amb l'advertència que
Plató era insidiosament de dretes. Potser
tan de dretes fou Plató com Descartes,
com Sade. Ara no sabia pronunciar-me
sobre el particular. «I tan de dretes com
som!», venia a dir aquell emotiu vers de
Salvat-Papasseit escrit en una nit de Na-
dal. El cas és que les filosofies hi són,
existeixen, es multipliquen, i ho seran fins
a la seva extinció, per «abonar» unes po-
sicions específiques de lluita social. Marx
ho sabia i ho practicava. El seu materia-
lisme dialèctic no s'aguanta, com no s'a-
guanta el Hegel pare. Però, actualment,
més de mig món desconcertat encara s'a-
firma «marxista».

El «marxisme» vigent, a l'àmbit de l'hege-
monia soviètica o al Tercer Món verge, i a
la Xina colossal, ¿què és, què és el que té
a veure amb Marx? ¿I amb la «filosofia» de
Marx? Marx va escriure una frase que no
he entès, i que dubto que algú la pugui
entendre. Era una cosa així —cito de memòria—
com: «el comunisme (o la revolució)
serà la realització de la filosofia». ¿La
«realització» de què? Cap «filosofia», ni la
marxista, no pot «realitzar-se». Els projec-
tes de «realització» de les filosofies són
sempre una «utopia», i totes les utopies
conegudes —començant per *La república*
de Plató— són uns projectes afflictius, uns
enunciats amargs, unes obligacions tristes.
Les utopies sempre són tristes. Per això
Huxley se'n burlava, tot i que ell acabà
sumant-se a l'utopisme més infecte, que
era el tolstoïa. Déu nos guard que qualse-
vol filosofia «es realitzi». Una filosofia en
el tràmit de «realitzar-se» serà una dicta-
dura. I la llàstima és que no es «realit-
zen», i només resta la dictadura. Marx no
s'ho podia imaginar. — JOAN FUSTER.

HISTÒRIA DE LA MARINA CATALANA

ENCICLOPÈDIA CATALANA AEDOS

